

بسمه تعالی

جمهوری اسلامی ایران

وزارت علوم تحقیقات و فناوری

شورای عالی برنامه ریزی

برنامه

مقطع کارشناسی

مجموعه آموزشی روان شناسی

(گرایش مطالعات خانواده)

فهرست مطالب

فصل ۱) اصول حاکم بر تدوین برنامه

۱-۱. برخورد علمی با برنامه‌ریزی درسی با تأکید بر مدیریت پویا

۲-۱. تأکید بر محتوای اصلی برنامه

۳-۱. کارآمدی و خود-تنظیمی آموزشی

۴-۱. تأکید بر اهمیت پژوهش

فصل ۲) تعاریف واژگان و ساختار برنامه

۱-۲. برخی از پیامدهای اصول حاکم

۲-۲. تعاریف واژگان

۳-۲. ساختار برنامه

فصل ۳) برنامه مقطع کارشناسی روان‌شناسی مطالعات خانواده

۱-۳. جدول ۱: دروس عمومی

۲-۳. جدول ۲: دروس پایه و اصلی

۳-۳. جدول ۳: دروس اختصاصی

۴-۳. جدول ۴: دروس اختیاری

فصل ۴) سرفصل دروس

۴-۱. سرفصل دروس پایه و اصلی رشته «روان‌شناسی مطالعات خانواده»

۴-۲. سرفصل دروس اختصاصی رشته «روان‌شناسی مطالعات خانواده»

۴-۳. سرفصل دروس اختیاری رشته «روان‌شناسی مطالعات خانواده»

فصل ۵) جدول سایر پیشنهادها برای اجرای مناسب تر برنامه

فصل ۱

اصول حاکم بر تدوین برنامه

برنامه حاضر بر مبنای «اصول حاکم بر تدوین برنامه‌های درسی دانشگاهی» مصوب جلسه شماره ۲-۶۹۶ مورخ ۸۷/۸/۱۱ شورای برنامه‌ریزی (آموزش عالی) تنظیم شده است. در همین راستا، این فصل با تأکید بر برخی از این اصول و پیامدهای آن‌ها، برخی ویژگی‌های اصلی برنامه را مورد توجه قرار خواهد داد.

۱-۱. برخورد علمی با برنامه‌ریزی درسی با تأکید بر مدیریت پویا

۱-۱-۱. در تنظیم و تدوین برنامه تلاش شده است تا همه اجزاء برنامه، اعم از ساختار یا محتوا، بر پایه دلایل و نتایج حاصل از اصول حاکم تعیین شوند. به همین دلیل، طراحی برنامه بر مبنای یک فرایند منطقی صورت گرفته و در نهایت، اهداف هر بخش از برنامه دقیقاً بیان شده و سپس براساس آن تکمیل شده است.

۱-۱-۲. در تدوین برنامه، اصول مدیریت پویا و استفاده از «خود-تنظیمی» مورد تأکید قرار گرفته و از تکیه بر پیش‌فرض‌های ساختاری یا مدیریتی درباب تضمین کیفیت تا حد امکان پرهیز شده است. در این دیدگاه، تضمین حداقل‌های آموزشی در چارچوب مصوب برنامه و از طریق وزارت علوم، تحقیقات و فناوری صورت گرفته است و تضمین بقیه استانداردها با تنظیمات و اجرای بقیه برنامه بر عهده مجری خواهد بود.

۱-۲. تأکید بر محتوای اصلی برنامه

ضمن تأکید بر انعطاف‌پذیری، حداقل‌های آموزشی به‌عنوان محتوای اصلی برنامه در قالب دروس الزامی و انتخابی در آن گنجانده شده‌اند. در این راستا، هسته برنامه، محتوای اصلی و تخصصی هر رشته را تضمین می‌کند و دروس مشترک پایه نیز برای تضمین معلومات عمومی و جامعیت علمی برنامه در یک پایه خاص طراحی شده‌اند.

۱-۳. کارآمدی و خود-تنظیمی آموزشی

۱-۳-۱. عدم همگونی دانشجویان پذیرفته شده در دانشگاه‌ها، به‌ویژه در رشته‌های علوم و نیز تنوع انگیزه‌ها، علایق و استعدادها، این‌گونه دانشجویان در نظر گرفته شده است (مخصوصاً در شرایط فعلی که پذیرش به‌صورت متمرکز از طریق کنکور سراسری انجام می‌شود).

۱-۳-۲. آینده شغلی و به‌ویژه محدودیت‌های موجود در بازار کار و تغییرات موجود در این زمینه با توجه به توانایی‌های متفاوت دانشجویان پذیرفته شده، در نظر گرفته شده است.

- ۱-۳-۳. توانایی‌های مختلف دانشگاه‌ها در زیرشاخه‌های مختلف رشته‌های مورد نظر و همچنین مزیت‌های بومی و تنوع کادر هیئت علمی آموزشی و پژوهشی، در نظر گرفته شده است.
- ۱-۳-۴. عدم امکان بازنگری مستمر و متمرکز در کشور مورد توجه بوده و عامل‌های متضمن «خود-تنظیمی» برنامه با پس‌خورد منفی در جهت اعمال عوامل لازم برای بازنگری در دروس و استاندارد آن‌ها، تأمین هیئت علمی در رشته‌های مورد نظر جامعه و بازار کار و نظایر آن در نظر گرفته شده است.
- ۱-۳-۵. تنوع علایق و همچنین ایجاد محمل مناسب برای ادامه تحصیل در رشته‌های «بین‌رشته‌ای» (interdisciplinary) با تأکید بر عدم لزوم تصویب برنامه‌های متعدد در نظر گرفته شده است.

۱-۴. تأکید بر اهمیت پژوهش

- ضمن تأکید بر لزوم ارائه مناسب برنامه با استانداردهای مورد نظر؛
- ۱-۴-۱. استفاده بهینه از وقت استادان و عدم تشویق به ایجاد دروس تکراری در نظر گرفته شده است. امکان ارائه دروس متنوع و تخصصی با تأکید بر لزوم ایجاد زمان لازم برای استادان برای به‌روز ماندن و پرداختن به پژوهش در نظر گرفته شده است.
- ۱-۴-۲. تضمین تشکیل آسان و بدون مشکل کلاس‌ها و عدم تشویق به ارائه مکرر یا موازی کلاس‌ها در نظر گرفته شده است.
- ۱-۴-۳. تشکیل کلاس‌ها با تنوع دانشجویی (در حد امکان) برای آشنایی بیشتر دانشجویان با رشته‌های مجاور و مشابه و اغناء بیشتر کلاس‌ها و تمرکززدایی علمی در نظر گرفته شده است.

فصل ۲

تعاریف واژگان و ساختار برنامه

در این فصل ابتدا به بررسی پیامدهای اصول مطرح شده در فصل ۱ خواهیم پرداخت و سپس ساختار کلی برنامه را بر مبنای موارد مذکور ارائه خواهیم کرد.

۱-۲. برخی از پیامدهای اصول حاکم

برخی پیامدهای این اصول عبارتند از:

۱-۱-۲. چارچوب برنامه باید دارای یک ساختار کلی از پیش تعیین شده باشد که در آن فقط حداقل‌های لازم تثبیت شوند و تعیین دیگر جزئیات باید بر عهده مجری گذاشته شود.

۲-۱-۲. برنامه باید دارای یک ساختار بلوک-بلوک با روند سلسله مراتبی «کلی به جزئی» باشد، به این معنا که دروس بالاتر میان رشته‌های متعدد مشترک باشند و دروس خاص‌تر نیز به تدریج با نزول در سلسله مراتب مطرح شوند.

۳-۱-۲. هر بلوک از برنامه باید با اهداف مشخص تنظیم یابد و بر مبنای این اهداف سیاست‌گذاری و تکمیل شود (چه از لحاظ تعداد واحد و چه از لحاظ محتوای دروس).

۴-۱-۲. دروس اجباری در برنامه باید فقط در حد ضرورت و فقط برای تضمین حداقل‌های آموزشی در نظر گرفته شوند و دیگر دروس نیز باید در یک قالب انعطاف‌پذیر با اهداف مشخص ارائه شوند.

۵-۱-۲. برنامه باید شامل یک «هسته» مشخص باشد که تضمین‌کننده حداقل‌های لازم در هر رشته است.

۶-۱-۲. برنامه باید دارای یک بخش با حجم مناسبی مرتبط با دروس اختیاری/کهاد باشد.

۲-۲. تعاریف واژگان

اکنون به تعریف واژگانی می‌پردازیم که در این برنامه به کار رفته‌اند.

۱-۲-۲. برنامه

به برنامه ارائه شده در این مجموعه و جزئیات محتوا و مقررات مربوطه اشاره دارد، که در سطح وزارت علوم، تحقیقات و فناوری برای اجرا در کلیه دانشگاه‌ها مصوب می‌شود (این مفهوم با برنامه درسی که نهایتاً در هر یک از دانشگاه‌ها اجرا خواهد شد متفاوت است).

۲-۲-۲. مجموعه آموزشی

مجموعه‌ای از رشته‌های مختلف است که دارای جنبه‌های مشترک علمی-آموزشی هستند و اساساً در برنامه درسی آنها وجود دروس مشترک امکان‌پذیر است.

۲-۲-۳. ضوابط «در اختیار دانشگاه»

ضوابطی در برنامه درسی هستند که توسط مرجع ذی‌صلاح در دانشگاه تثبیت می‌شود و پس از آن، رعایت آنها در زیر مجموعه‌های مربوطه (نظیر دانشکده-گروه-دانشجو) الزامی است. اختیار تعیین این ضوابط می‌تواند به زیر مجموعه‌های مربوطه با رعایت سلسله مراتب تفویض شود، مگر عبارت «فقط در اختیار دانشگاه» به کار رفته باشد (مثال: معافیت دروس و...).

۲-۲-۴. ضوابط «در اختیار دانشکده»

مشابه ۲-۲-۳ است اما در باب «دانشکده» تعریف می‌شود.

۲-۲-۵. ضوابط «در اختیار گروه»

مشابه ۲-۲-۳ است اما در باب «گروه» تعریف می‌شود. چنانچه در دانشکده‌ای گروه وجود نداشته باشد، تصمیم‌گیری درباره اختیارات مربوطه به عهده دانشکده خواهد بود.

۲-۲-۶. ضوابط «در اختیار دانشجو»

ضوابطی در برنامه درسی هستند که اساساً در چارچوب سایر مقررات بدون محدودیت ویژه و در اختیار دانشجو هستند (هدایت استاد راهنما از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است).

۲-۲-۷. درس «الزامی»

درسی است که با سرفصل معین در برنامه مشخص شده و اخذ آن با رعایت سایر مقررات برنامه توسط دانشجو الزامی است.

۲-۲-۸. درس «انتخابی»

درسی است که اخذ آن با رعایت سایر مقررات برنامه از بین جدولی از دروس که چارچوب آن توسط برنامه مشخص شده است، الزامی است.

۲-۲-۹. درس «اختیاری»

درسی است که اخذ آن با رعایت سایر مقررات «در اختیار دانشجو» است.

۲-۲-۱۰. درس «پیش‌نیاز»

درسی است که اخذ و قبولی در آن قبل از درس دیگری الزامی باشد.

۲-۲-۱۱. درس «هم‌نیاز»

درسی است که اخذ آن هم‌زمان با درسی دیگر یا قبل از آن صورت می‌پذیرد.

۲-۲-۱۲. درس «پایه»

درسی است که در برنامه به دلیل آماده نمودن دانشجو برای گذراندن دروس اصلی و تخصصی رشته و یا به علت افزایش اطلاعات و تقویت بنیه علمی و عملی او و همچنین درک بهتر سایر دروس ارائه می‌شود.

۲-۲-۱۳. «گروه»

کوچک‌ترین واحد آموزشی است که برنامه را در یک رشته اجرا خواهد کرد. چنانچه در ساختار دانشگاه «گروه» موجود نباشد، کلیه وظایف و اختیارات به دانشکده منتقل می‌شود.

۲-۳. ساختار برنامه

-	دروس عمومی	۱۸ واحد
-	دروس پایه و اصلی	۴۴ واحد
-	دروس اختصاصی	۶۳ واحد
-	دروس اختیاری	۳۵ واحد

- اهداف هر یک از بخش‌های برنامه به شرح زیر است:

۲-۳-۱. دروس عمومی (جدول شماره ۱)

این دروس در چارچوب آئین‌نامه‌های مصوب وزارت علوم تحقیقات و فناوری تعیین می‌شوند.

۲-۳-۲. دروس پایه و اصلی (جدول شماره ۲)

این بخش از برنامه شامل ۴۴ واحد درسی است.

۲-۳-۳. دروس اختصاصی (جدول شماره ۳)

این بخش از برنامه شامل ۶۳ واحد درسی است و دربرگیرنده دروسی است که دانشجویان این رشته به‌طور تخصصی آن‌ها را می‌گذرانند.

۲-۳-۴. دروس اختیاری (جدول شماره ۴)

دروس این بخش از برنامه برای تضمین حداقل‌های لازم محتوای تخصصی در هر یک از رشته‌های موجود در برنامه تنظیم شده و دانشجو موظف است در طول دوره تعداد ۱۰ واحد از این دروس را اخذ نماید.

فصل ۳

برنامه مقطع کارشناسی

روان شناسی

(گرایش مطالعات خانواده)

۳-۱. جدول ۱: دروس عمومی

ردیف	نام درس	واحد	ساعت		
			نظری	عملی	جمع
۱	اخلاق و تربیت اسلامی	۲	۳۴		۳۴
۲	انقلاب اسلامی و ریشه‌های آن	۲	۳۴		۳۴
۳	تاریخ اسلام	۲	۳۴		۳۴
۴	تربیت بدنی (۱)	۲		۳۴	۳۴
۵	تربیت بدنی (۲)	۱		۳۴	۳۴
۶	زبان خارجی	۳	۵۱		۵۱
۷	فارسی	۳	۵۱		۵۱
۸	معارف اسلامی (۱)	۲	۳۴		۳۴
۹	معارف اسلامی (۲)	۲	۳۴		۳۴
جمع		۱۸	۲۷۲	۶۸	۳۴۰

- هریک از دروس زبان فارسی و زبان خارجی باید حداقل هفته‌ای دو جلسه تدریس شود.

۲-۳. جدول ۲: دروس پایه و اصلی

ردیف	نام درس	واحد	ساعت			پیش‌نیاز با زمان ارائه درس
			نظری	عملی	جمع	
۱	آسیب‌شناسی روانی	۲	۳۴		۳۴	روان‌شناسی عمومی - -
۲	آشنایی با کلیات علوم قرآنی و حدیث	۲	۳۴		۳۴	- -
۳	اصول فقه	۳	۵۱		۵۱	- -
۴	تجزیه و ترکیب	۲	۳۴		۳۴	قواعد نحو عربی - -
۵	تربیت در اسلام (۱)	۲	۳۴		۳۴	- -
۶	تربیت در اسلام (۲)	۲	۳۴		۳۴	تربیت در اسلام (۱) - -
۷	ترجمه و درک متون عربی	۳	۵۱		۵۱	تجزیه و ترکیب - -
۸	حقوق اساسی	۲	۳۴		۳۴	- -
۹	روان‌شناسی اجتماعی	۳	۵۱		۵۱	- -
۱۰	روان‌شناسی عمومی	۳	۵۱		۵۱	- -
۱۱	ریاضیات پایه	۲	۳۴		۳۴	- -
۱۲	قواعد صرف عربی	۳	۵۱		۵۱	- -
۱۳	قواعد نحو عربی	۳	۵۱		۵۱	قواعد صرف عربی - -
۱۴	ماخذ شناسی اسلامی	۲	۳۴		۳۴	ترجمه و درک متون عربی - -
۱۵	مبانی جامعه‌شناسی مفاهیم اساسی (۱)	۳	۵۱		۵۱	- -
۱۶	مبانی جامعه‌شناسی مفاهیم اساسی (۲)	۳	۵۱		۵۱	مبانی جامعه‌شناسی مفاهیم اساسی ۱
۱۷	مبانی جمعیت‌شناسی	۲	۳۴		۳۴	- -
۱۸	مبانی مددکاری اجتماعی	۲	۳۴		۳۴	- -
جمع						
		۴۴	۷۴۸	-	۷۴۸	

۳-۳. جدول ۳: دروس اختصاصی

ردیف	نام درس	واحد	ساعت			پیش‌نیاز با زمان ارائه درس
			نظری	عملی	جمع	
۱	آسیب‌شناسی اجتماعی	۲	۳۴		۳۴	روان‌شناسی اجتماعی - -
۲	آمار و احتمال (۱)	۳	۵۱		۵۱	- -
۳	بهداشت روانی	۲	۳۴		۳۴	روان‌شناسی عمومی - -
۴	تفسیر موضوعی قرآن (حقوق متقابل افراد خانواده)	۲	۳۴		۳۴	- -
۵	تفسیر موضوعی قرآن (ارث، وصیت، طلاق)	۲	۳۴		۳۴	تفسیر موضوعی قرآن (حقوق متقابل افراد)
۶	تفسیر موضوعی قرآن (حدود، دیات، قصاص، شهادت)	۲	۳۴		۳۴	تفسیر موضوعی قرآن (حقوق متقابل افراد)
۷	جامعه‌شناسی تاریخی خانواده	۳	۵۱		۵۱	جامعه‌شناسی خانواده - -
۸	جامعه‌شناسی خانواده	۳	۵۱		۵۱	مبانی مددکاری اجتماعی - -
۹	جامعه‌شناسی روستایی	۳	۳۴	۳۴	۶۸	مبانی مددکاری اجتماعی - -
۱۰	حقوق مدنی (۱)	۲	۳۴		۳۴	- -
۱۱	حقوق مدنی (۲)	۳	۵۱		۵۱	حقوق مدنی (۱) - -
۱۲	حقوق مدنی (۳)	۳	۵۱		۵۱	حقوق مدنی (۲) - -
۱۳	خانواده درمانی	۲	۳۴		۳۴	آسیب‌شناسی روانی - -
۱۴	روان‌شناسی تربیتی	۳	۵۱		۵۱	روان‌شناسی عمومی - -
۱۵	روان‌شناسی رشد کودکی (۱)	۲	۳۴		۳۴	- -
۱۶	روش تحقیق عملی	۲	۳۴		۳۴	روش تحقیق نظری - -
۱۷	روش تحقیق نظری	۲	۳۴		۳۴	آمار و احتمال (۱) - -
۱۸	زبان تخصصی (۱)	۲	۳۴		۳۴	- -
۱۹	زبان تخصصی (۲)	۲	۳۴		۳۴	زبان تخصصی (۱) - -
۲۰	فقه تطبیقی	۲	۳۴		۳۴	متون تخصصی فقه (۳) - -
۲۱	قواعد فقه	۳	۵۱		۵۱	اصول فقه - فقه تطبیقی
۲۲	متون تخصصی فقه (۱)	۲	۳۴		۳۴	ترجمه و درک متون عربی - -
۲۳	متون تخصصی فقه (۲)	۲	۳۴		۳۴	متون تخصصی فقه (۱) - -
۲۴	متون تخصصی فقه (۳)	۳	۵۱		۵۱	متون تخصصی فقه (۲) - -
۲۵	مسائل نوجوانان و جوانان	۲	۳۴		۳۴	- -
۲۶	کارورزی	۴			۰	- -
جمع						۱۰۲۰
			۹۸۶	۳۴		

۳-۴. جدول ۴: دروس اختیاری

ردیف	نام درس	واحد	ساعت			پیش‌نیاز با زمان ارائه درس
			نظری	عملی	جمع	
۱	آشنایی با حرفه مددکاری و بازدید از موسسات	۲		۶۸	۶۸	- -
۲	آشنایی با متون نثر فارسی در زمینه خانواده (۲)	۲	۳۴		۳۴	آشنایی با متون نظم فارسی در زمینه خانواده ۱
۳	آشنایی با متون نظم فارسی در زمینه خانواده (۱)	۲	۳۴		۳۴	فارسی
۴	اقتصاد خانواده	۲	۳۴		۳۴	- -
۵	انسان‌شناسی	۲	۳۴		۳۴	- -
۶	پویایی گروه	۲	۳۴		۳۴	- -
۷	حقوق جزای اختصاصی	۲	۳۴		۳۴	- -
۸	حقوق جزای عمومی	۲	۳۴		۳۴	- -
۹	حقوق بشر	۳	۵۱		۵۱	- -
۱۰	خانواده در روایات	۲	۳۴		۳۴	- -
۱۱	روان‌شناسی مرضی کودک	۳	۵۱		۵۱	- -
۱۲	مددکاری اجتماعی کار با فرد (۱)	۲	۳۴		۳۴	- -
۱۳	مددکاری اجتماعی کار با فرد (۲)	۲	۳۴		۳۴	- -
۱۴	نظریه های خانواده در اندیشه صاحب‌نظران اسلامی	۳	۵۱		۵۱	- -
۱۵	کلیات اقتصاد	۲	۳۴		۳۴	- -
۱۶	کودکان عقب مانده ذهنی	۲	۳۴		۳۴	- -
جمع		۳۵	۵۶۱	۶۸	۶۲۹	

• دانشجویان موظفند ۱۰ واحد از دروس اختیاری را انتخاب کنند و بگذرانند.